

DN/Ipsos fördjupning: Väljarna om vinst och valfrihet i välfärden

28 oktober 2016

DN/Ipsos om vinst och valfrihet i välfärden – resultat i sammandrag

Väljarna är betydligt mer negativa till privata företags roll och påverkan inom skolan jämfört med inom vården. 46 procent anser att de privata företagen inom skolan på det hela taget påverkar skolan mer negativt. 25 procent svarar att företagen på det hela taget påverkar mer positivt och 28 procent svarar varken eller, alternativt har ingen bestämd uppfattning.

När det gäller primärvården (vårdcentraler) fördelar sig svaren annorlunda och fler anser att företagen inom vården påverkar positivt. 30 procent anser att de privata företagen påverkar vården mer negativt medan 37 procent tycker att företagen påverkar vården mer positivt. 33 procent svarar varken eller/ har ingen uppfattning.

Av de verksamheter som vi frågat om har väljarna mest positiv uppfattning om privata företag inom tandvården. Där svarar 41 procent att företagen påverkar mest positivt medan 15 procent tycker att företagen påverkar negativt.

Frågan om de privata företagen påverkar skolan och andra verksamheter mer positivt eller mer negativt är som väntat kraftigt partiskiljande. Bland socialdemokraternas väljare svarar 70 procent att de privata företagen påverkar skolan mer negativt, motsvarande siffra bland moderaternas väljare är 31 procent.

DN/Ipsos undersökning visar att det finns ett utbrett motstånd mot att privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter får dela ut vinst till sina ägare. Störst är motståndet när det gäller privata företag som verkar inom skolan. 64 procent svarar att det är fel att privata företag inom skolan får dela ut vinst till sina ägare. Motståndet finns även bland de borgerliga partiernas väljare. Exempelvis anser 44 procent bland moderaternas väljare att det är fel att de privata företagen inom skolan får dela ut vinst till sina ägare.

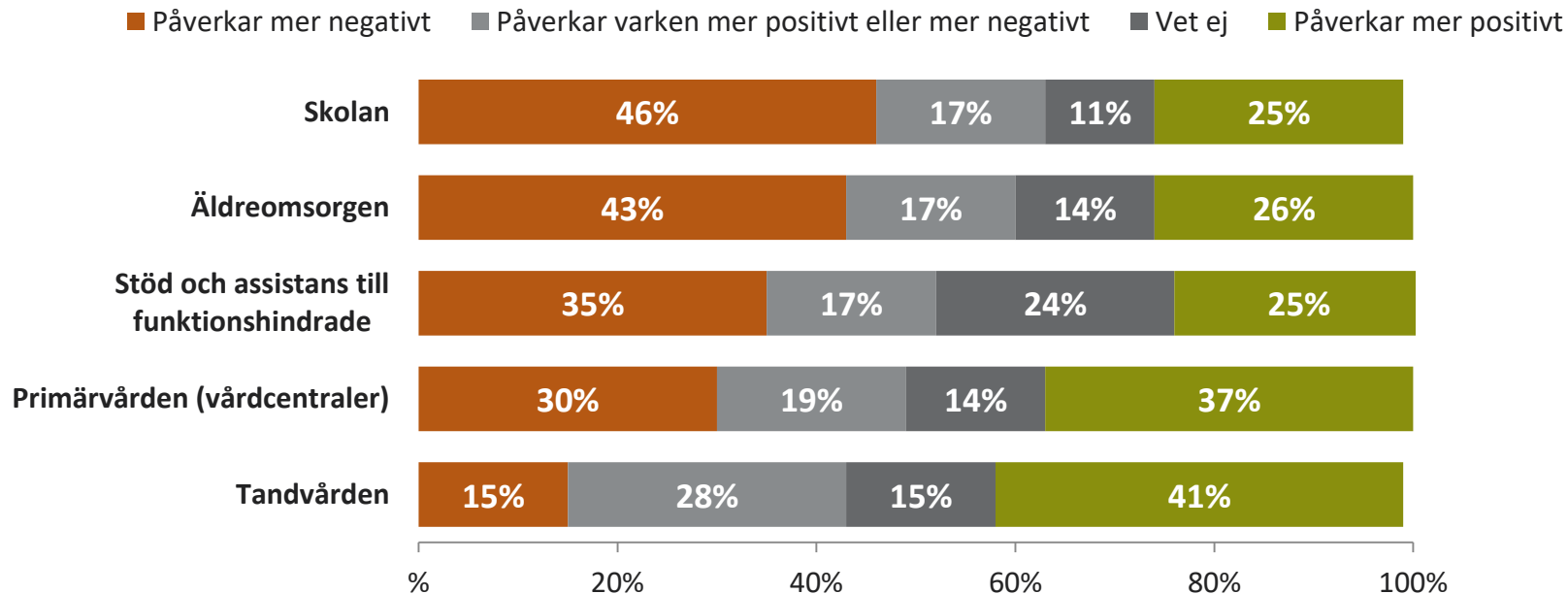
Samtidigt som en majoritet svarar att det är fel att företagen får dela ut vinst anser varannan att det är viktigt att kunna välja mellan både privata företag och offentliga utförare inom den skattefinansierade välfärden. Ytterligare 21 procent svarar att det varken är viktigt eller oviktigt, endast 26 procent svarar att det inte är viktigt att kunna välja även bland privata företag.

Det finns alltså en relativt stor grupp väljare som är skeptiska till att företagen ska få dela ut vinst till ägarna, men som samtidigt tycker att det är viktigt att företagen finns kvar så att de även i fortsättningen ska kunna välja mellan olika utförare, både offentliga och privata.

För att få mer kunskap om väljarnas inställning till valfrihet och vinstutdelning inom den skattefinansierade välfärden har DN/Ipsos också ställt ett antal öppna fördjupande frågor. I rapporten redovisar vi översiktligt de vanligaste svaren.

Fler negativa till privata företag inom skolan

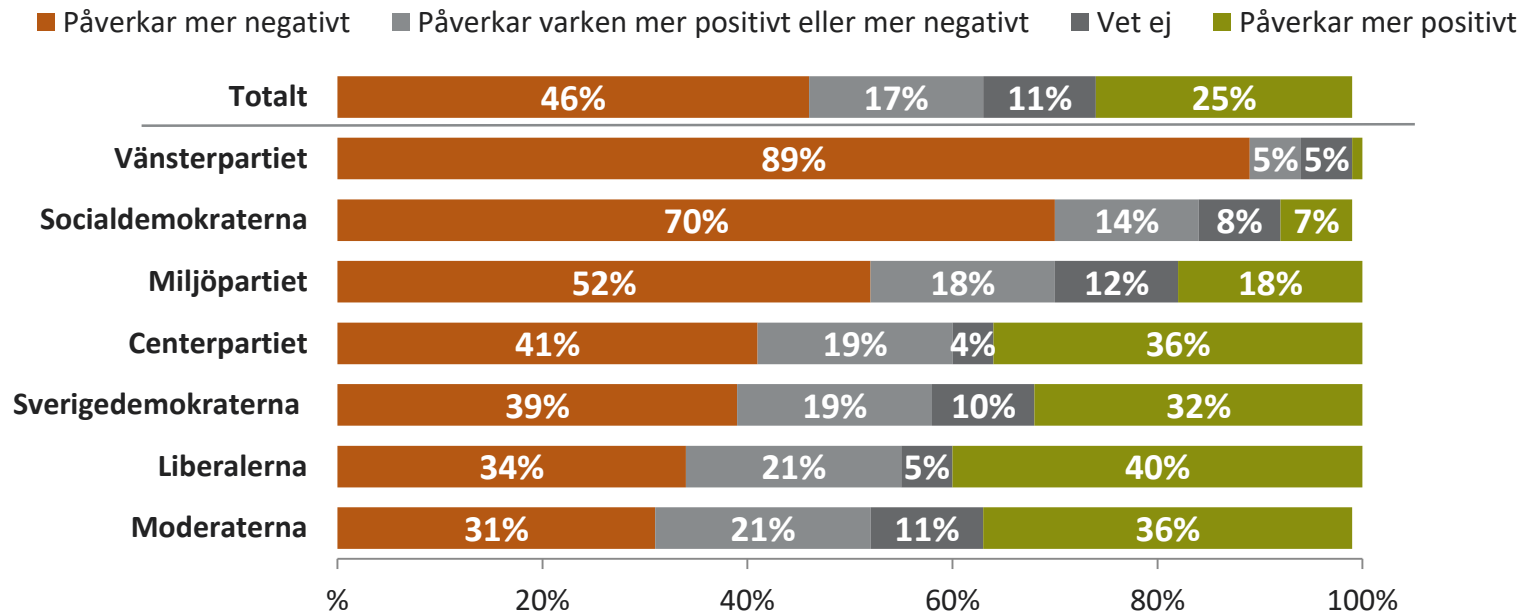
På det hela taget, skulle du säga att privata företag påverkar mer positivt eller påverkar mer negativt inom ...

Bas: n=1014

Attityd till privata företag inom skolan

På det hela taget, skulle du säga att privata företag påverkar mer positivt eller påverkar mer negativt inom ...

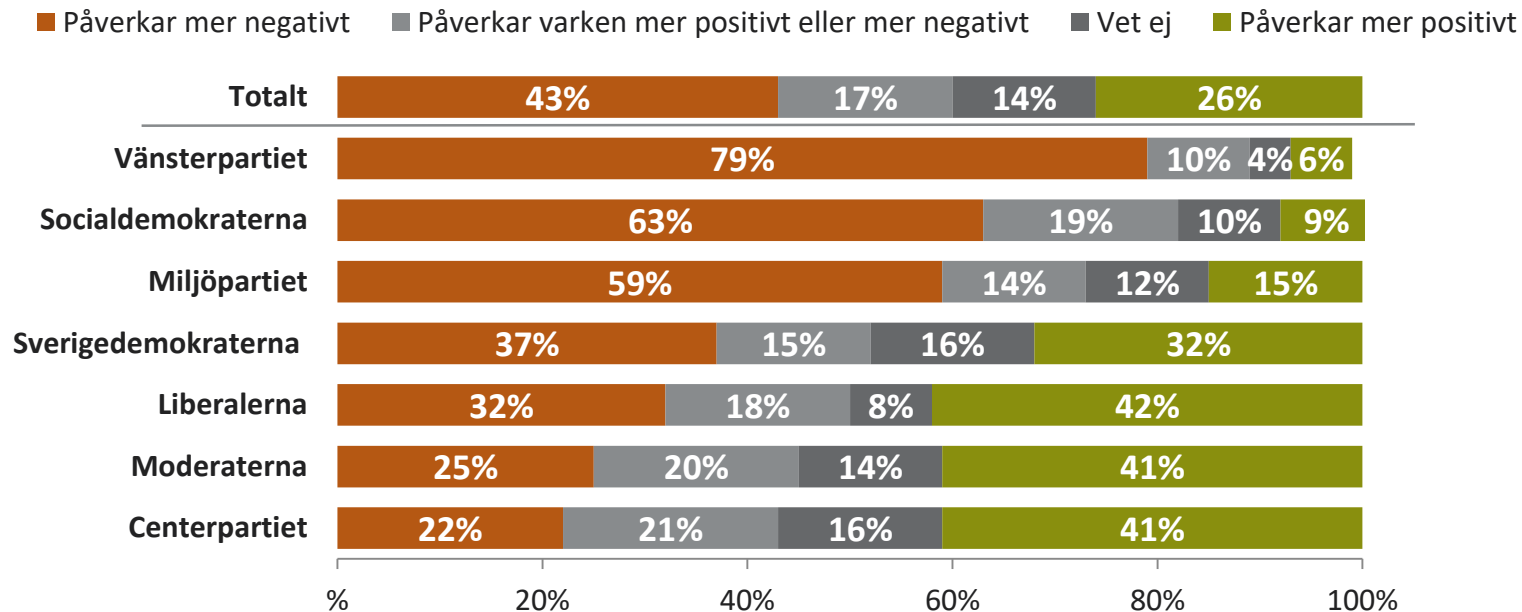

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till privata företag inom äldreomsorgen

På det hela taget, skulle du säga att privata företag påverkar mer positivt eller påverkar mer negativt inom ...

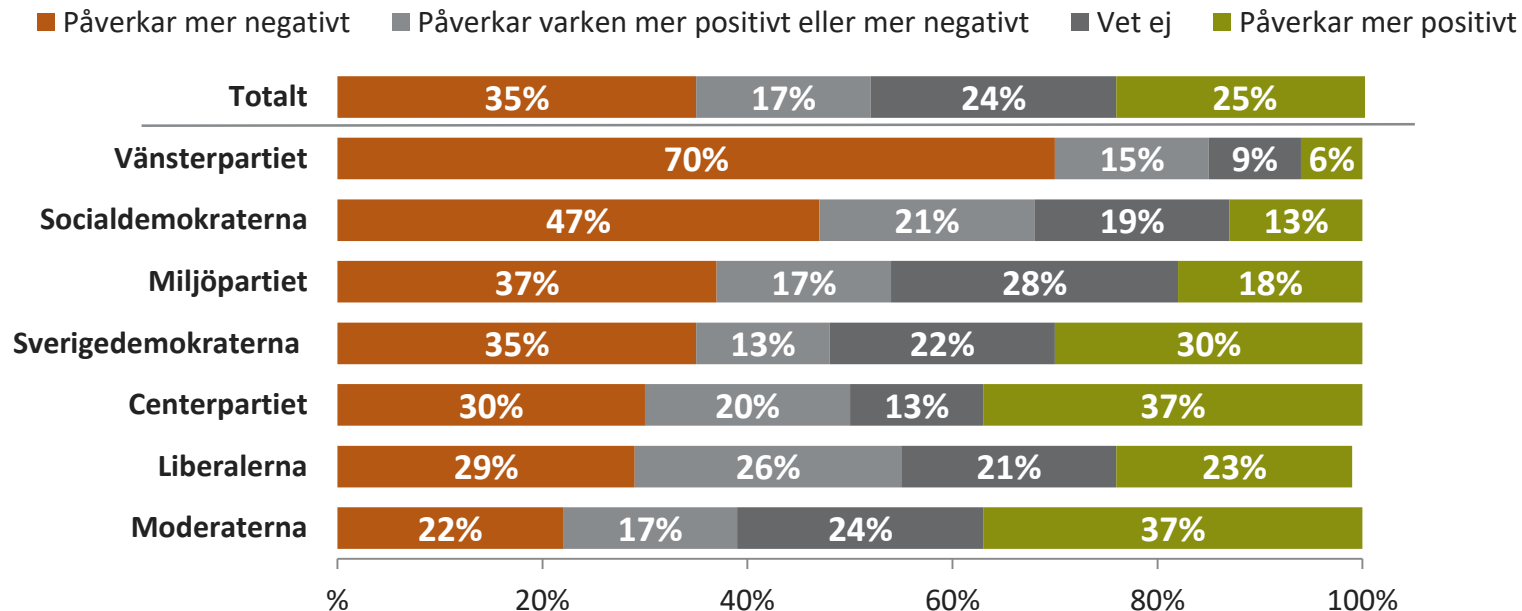

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till privata företag inom stöd och assistans till funktionshindrade

På det hela taget, skulle du säga att privata företag påverkar mer positivt eller påverkar mer negativt inom ...

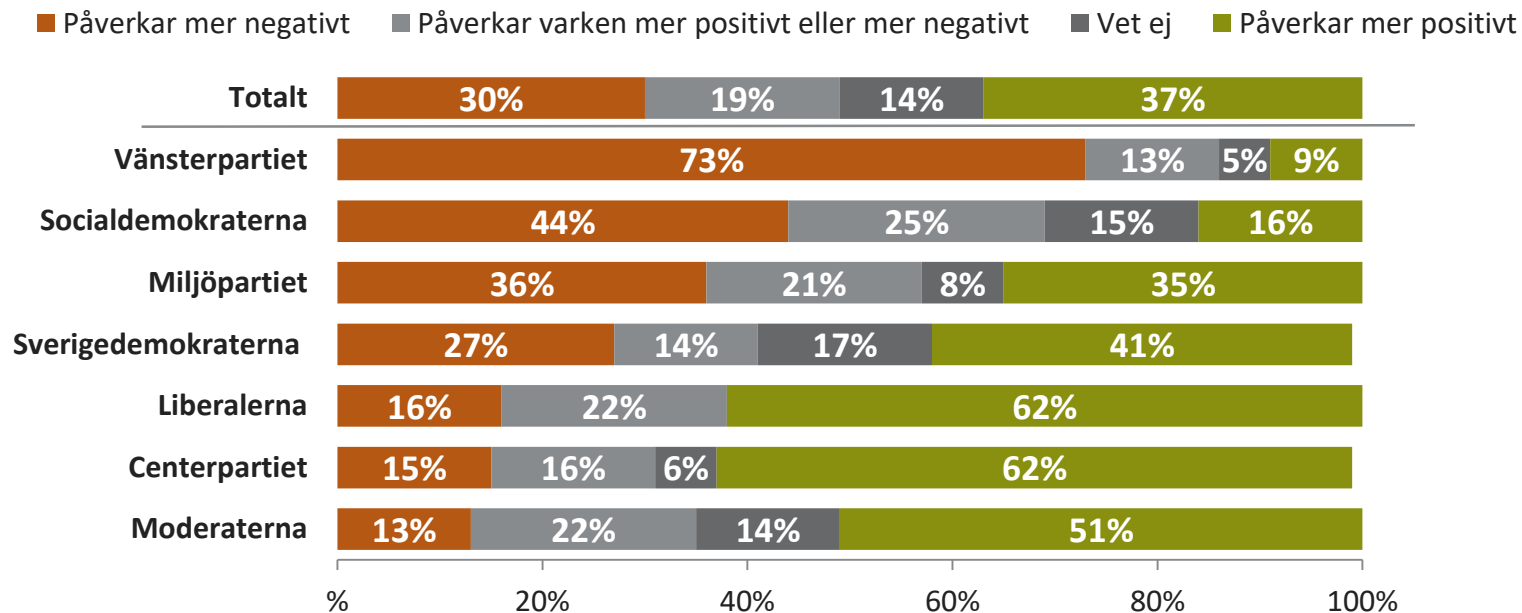

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till privata företag inom primärvården

På det hela taget, skulle du säga att privata företag påverkar mer positivt eller påverkar mer negativt inom ...

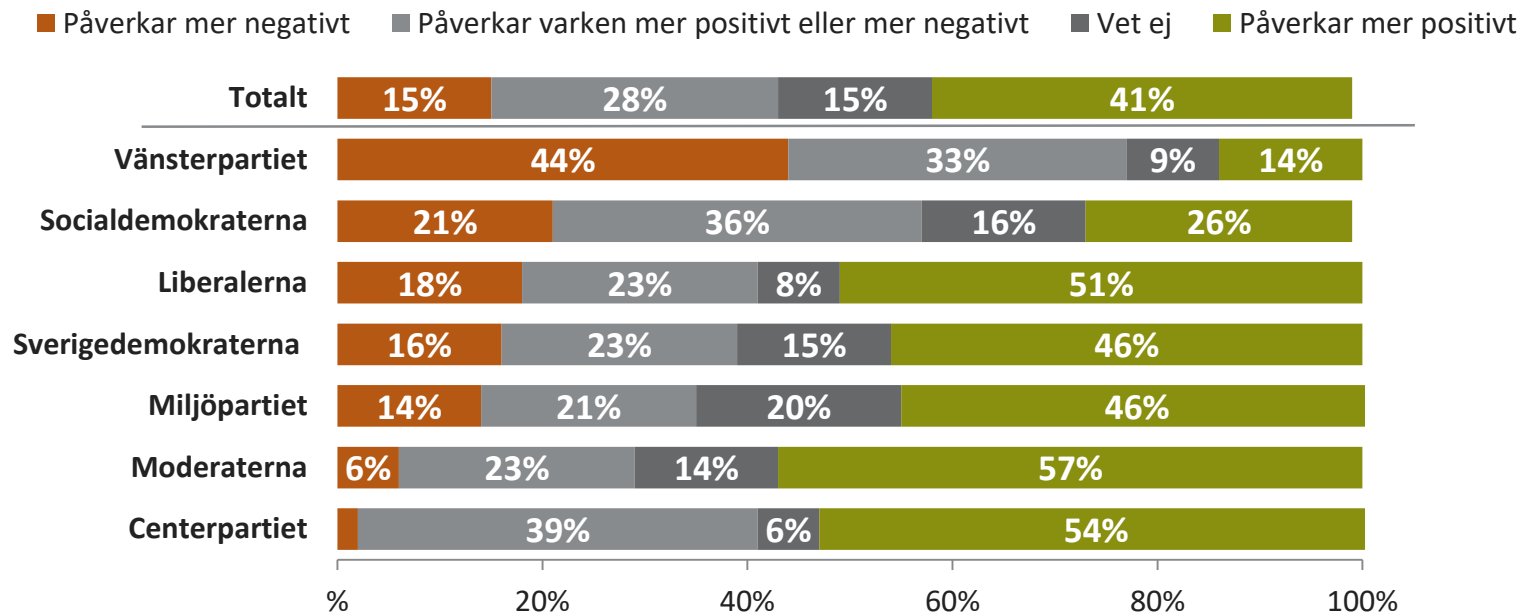

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till privata företag inom tandvården

På det hela taget, skulle du säga att privata företag påverkar mer positivt eller påverkar mer negativt inom...

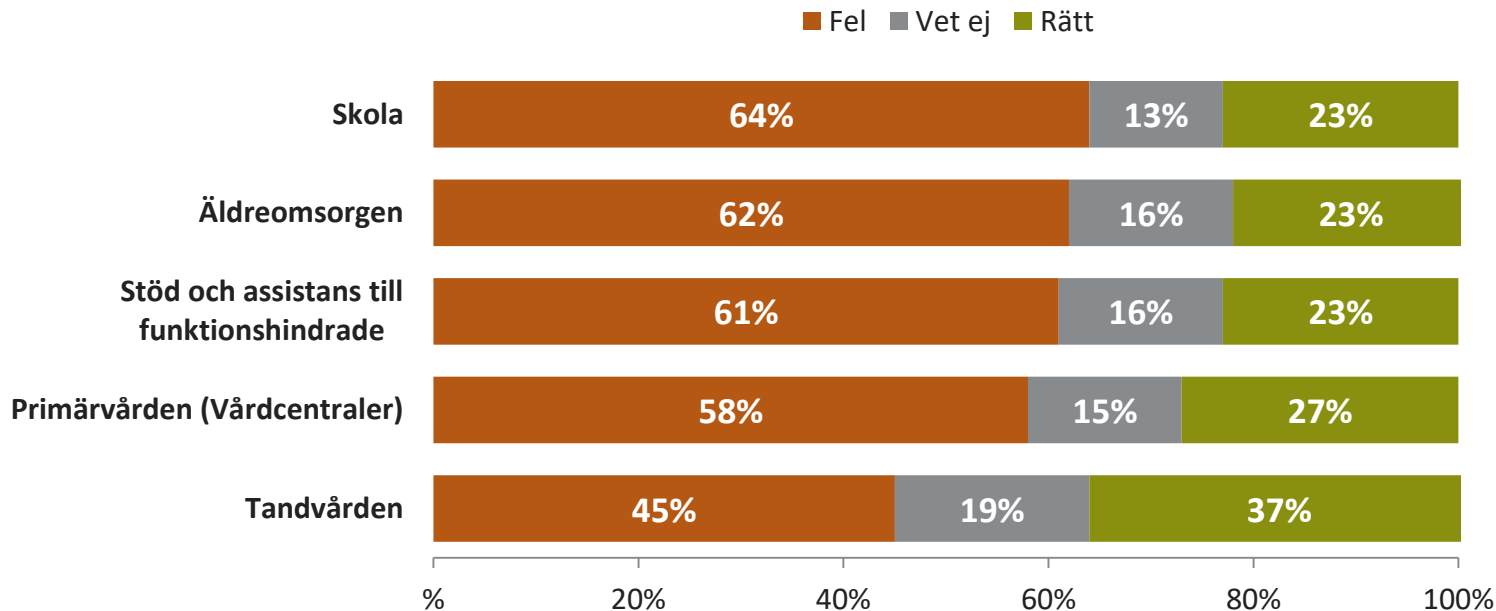

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Majoritet emot vinstutdelning inom skolan

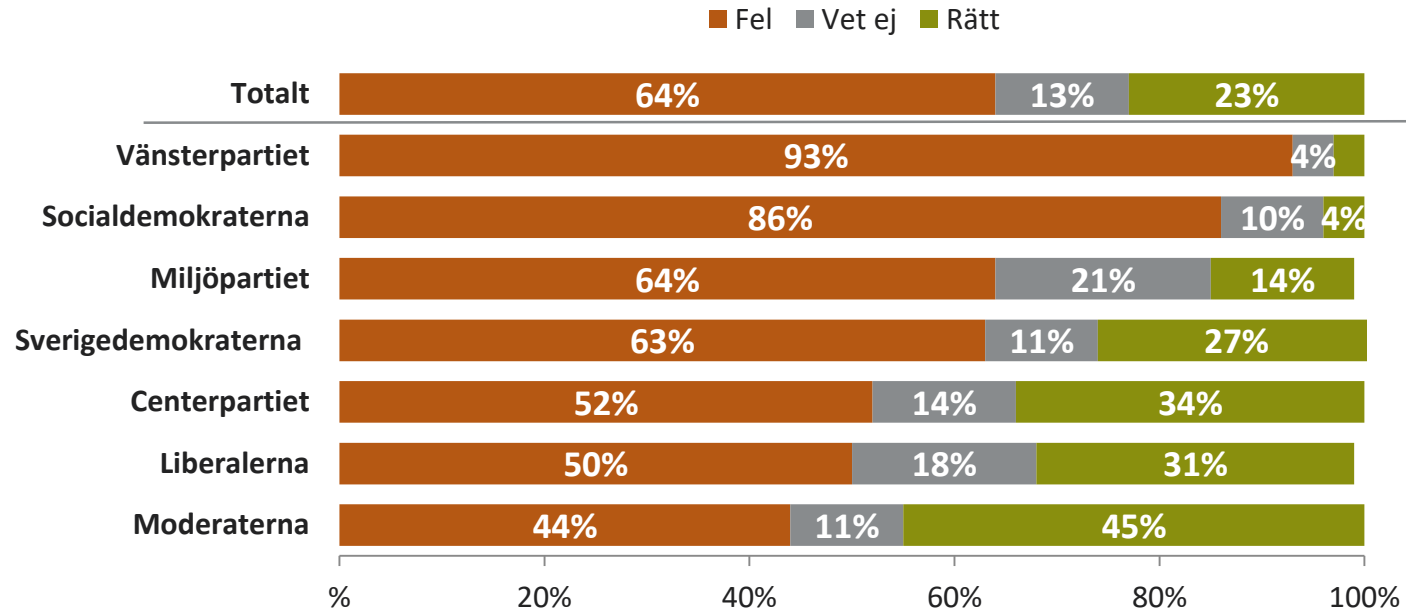
Den här frågan handlar om privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter. Anser du att det är rätt eller fel att de privata företagen inom.....får dela ut vinst till sina ägare?

Bas: n=1014

Attityd till vinstutdelning inom skolan

Den här frågan handlar om privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter. Anser du att det är rätt eller fel att de privata företagen inom.....får dela ut vinst till sina ägare?

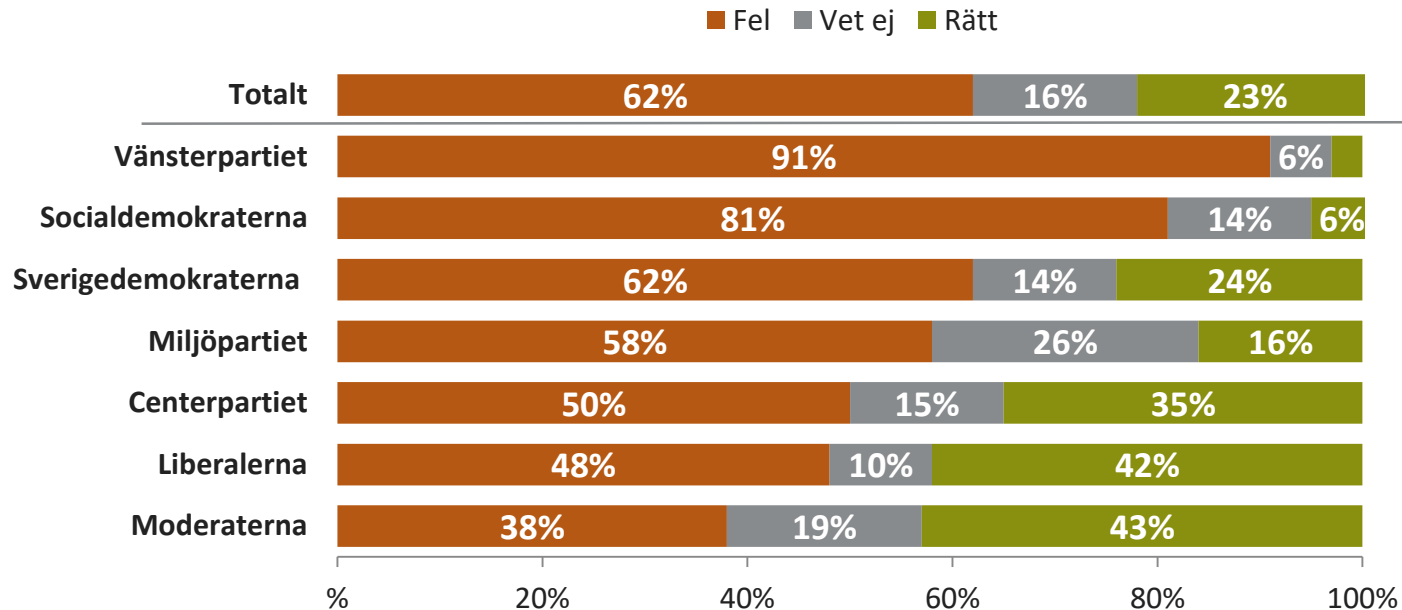

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till vinstutdelning inom äldreomsorgen

Den här frågan handlar om privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter. Anser du att det är rätt eller fel att de privata företagen inom.....får dela ut vinst till sina ägare?

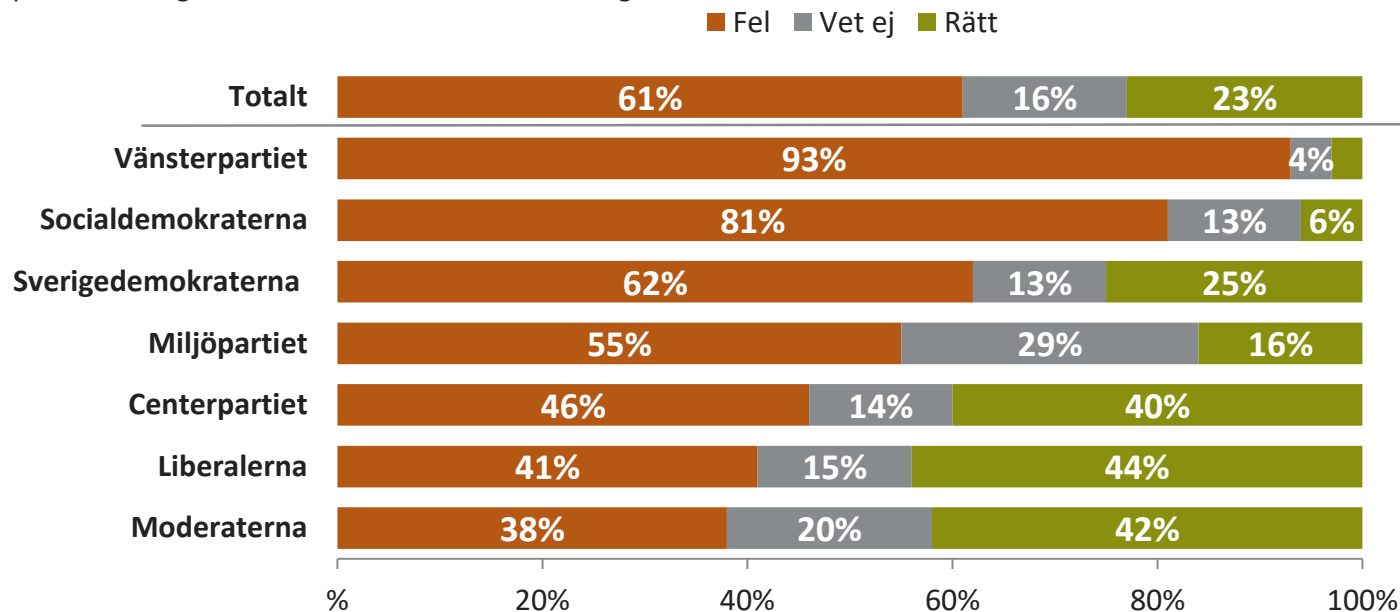

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till vinstutdelning inom stöd och assistans till funktionshindrade

Den här frågan handlar om privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter. Anser du att det är rätt eller fel att de privata företagen inom.....får dela ut vinst till sina ägare?

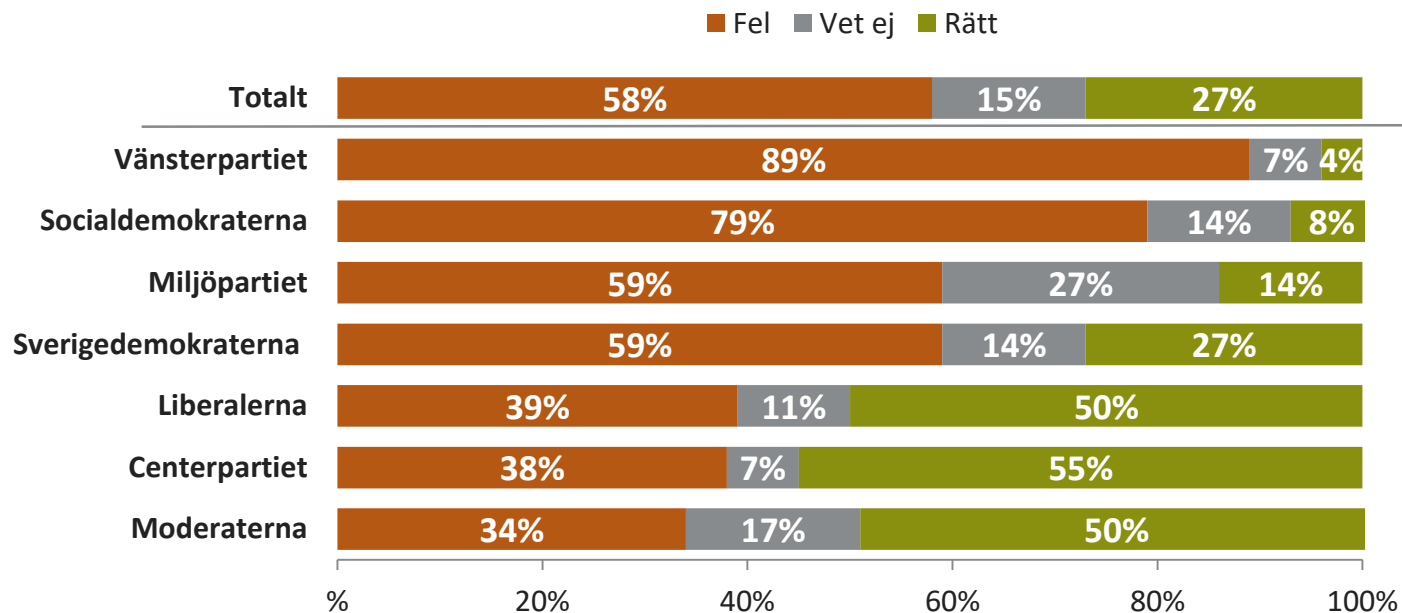

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till vinstutdelning inom primärvården

Den här frågan handlar om privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter. Anser du att det är rätt eller fel att de privata företagen inom.....får dela ut vinst till sina ägare?

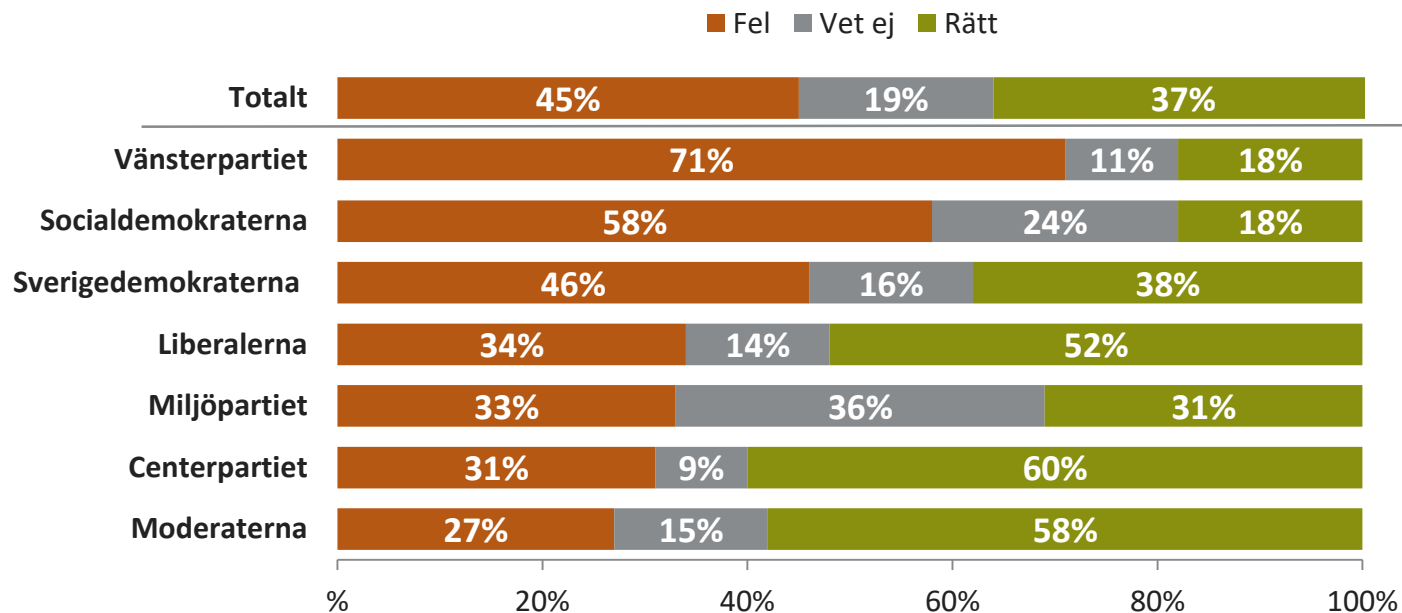

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Attityd till vinstutdelning inom tandvården

Den här frågan handlar om privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter. Anser du att det är rätt eller fel att de privata företagen inom.....får dela ut vinst till sina ägare?

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Varannan tycker att det är viktigt att kunna välja bland privata utförare

Hur viktigt är det för dig att ...

■ Mycket viktigt ■ Ganska viktigt ■ Varken viktigt eller oviktigt ■ Vet ej ■ Inte särskilt viktigt ■ Inte alls viktigt

Det införs en begränsning av
möjligheten att dela ut vinst
till ägare av privata företag
inom den skattefinansierade
välfärden?

Kunna välja mellan både
privata företag och offentliga
utförare inom den
skattefinansierade
välfärden?

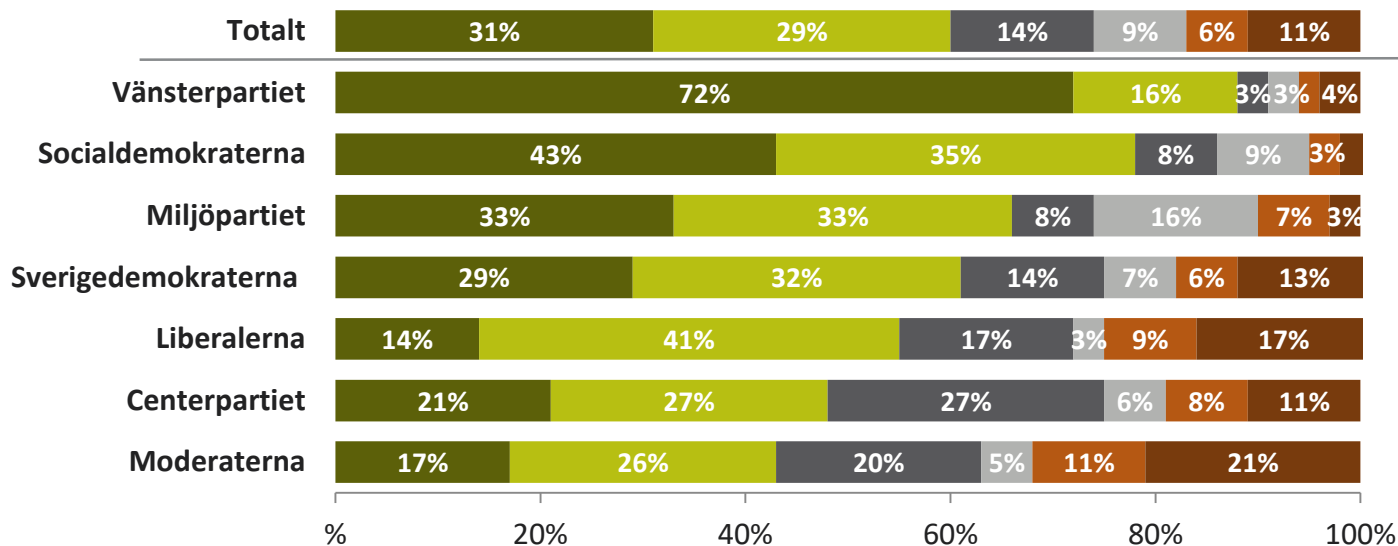

% 20% 40% 60% 80% 100%

Partiernas väljare om vinstbegränsning

Hur viktigt är det för dig att det införs en begränsning av möjligheten att dela ut vinst till ägare av privata företag inom den skattefinansierade välfärden?

■ Mycket viktigt ■ Ganska viktigt ■ Varken viktigt eller oviktigt ■ Vet ej ■ Inte särskilt viktigt ■ Inte alls viktigt

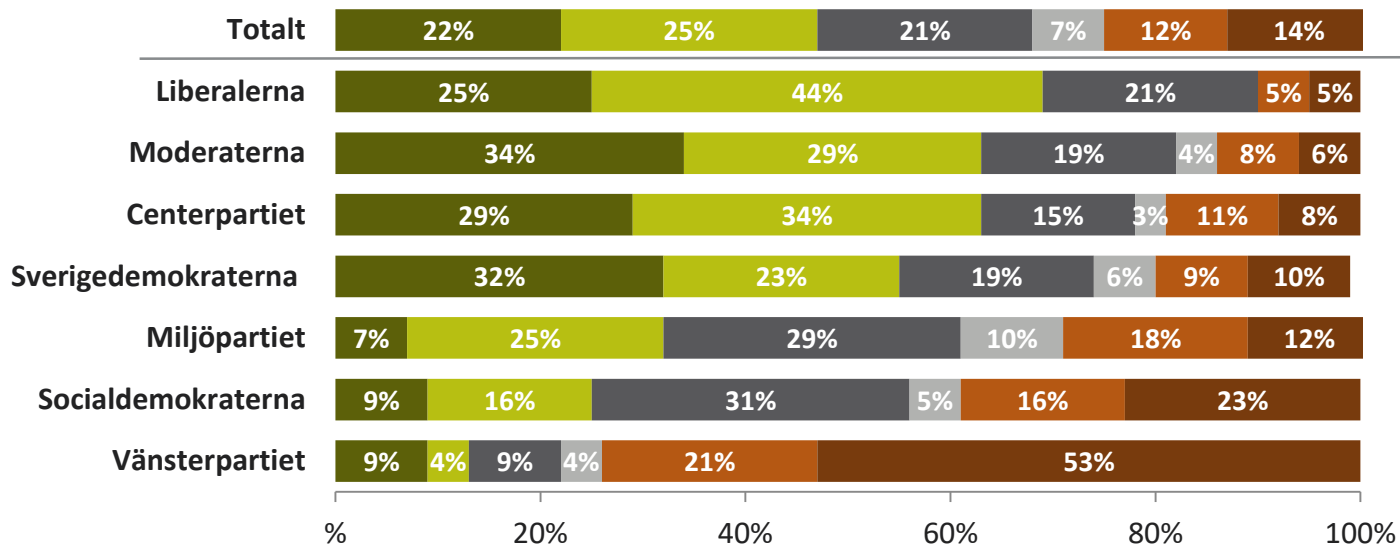
Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Partiernas väljare om valfrihet

Hur viktigt är det för dig att kunna välja mellan både privata företag och offentliga utförare inom den skattefinansierade välfärden?

■ Mycket viktigt ■ Ganska viktigt ■ Varken viktigt eller oviktigt ■ Vet ej ■ Inte särskilt viktigt ■ Inte alls viktigt

Bas: n (angivit parti) =846

*Kristdemokraterna utelämnas på grund utav för låga bastal

Fördjupning – Hur påverkar de privata företagen skolan?

På vilket sätt tycker du att de privata företagen påverkar skolan negativt?

- Vinstintresset leder till sämre kvalitet
- Vinst och pengar hamnar i fokus istället för barnens utbildning
- Viktigt att skolan är likvärdig i hela landet och de privata företagen motverkar det
- Leder till ökad segregation, barn till rika väljer friskolor
- Friskolor vill undvika svaga och kostsamma elever
- De skapar betygsinflation, höga betyg används som försäljningsargument
- De kan gå i konkurs och elever lämnas åt sitt öde
- Skolverksamhet måste vara långsiktig

På vilket sätt tycker du att de privata företagen påverkar skolan positivt?

- Konkurrens och valmöjligheter leder till utveckling och förnyelse
- Ger elever och föräldrar valfrihet
- Leder till mer mångfald, mer innovation, mindre likriktning
- De kommunala skolorna mår bra av konkurrens
- Affärsmässigt tänkande ger effektivitet
- De är mer sparsamma med pengar
- Bättre ordning på eleverna
- Bra för lärare att kunna välja mellan olika arbetsgivare

Fördjupning – Under vilka förutsättningar är det okej med vinstutdelning? Vilka problem skulle en vinstbegränsning lösa?

Under vilka förutsättningar anser du att det är okej att privata företag som verkar inom skattefinansierade verksamheter delar ut vinst till sina ägare?

- Vinst är OK om företaget levererar bra kvalitet och verkar långsiktigt
- Om uppställda kvalitetsmål uppfylls och kunderna är nöjda
- Om vinsten kommer verksamheten till del
- Om tillräckligt stor andel går tillbaka till verksamheten
- Om vinsten är rimlig och inte för hög
- Om vinsten begränsas till en rimlig summa per år
- Bara om man överträffar den kvalitet som det offentliga har
- Under inga förutsättningar, vinstutdelning bör inte vara tillåtet

Vilka problem, om några, skulle lösas genom att införa en vinstbegränsning för privata företag som verkar inom den skattefinansierade skolan / primärvården / äldreomsorgen?

- Pengarna stannar kvar/ tillfaller skolan/ vården/ omsorgen
- Mer resurser till verksamheten
- Då kan de inte spara in på kvaliteten
- Skulle få bort de oseriösa aktörerna / de oseriösa företagen
- Skulle få mer långsiktiga aktörer kvar
- De privata företagen skulle försvinna / lägga ner
- Inga problem skulle lösas, skulle bara leda till nackdelar
- Inga problem skulle lösas, vinst är OK om man har bra kvalitet
- Inga problem skulle lösas, men man stryper utveckling och förnyelse
- Svår fråga! Politikerna måste hitta balans mellan bevarad valfrihet och vinstbegränsning

Metod

Intervjuer

Ipsos har under perioden 14– 24 oktober intervjuat 1014 röstberättigade väljare genom digitala intervjuer i en slumpmässigt rekryterad respondentpanel.

Urval

Urvalet för de digitala intervjuerna är ett kvoturval ur en slumpmässigt rekryterad respondentpanel. Datan vägdes efter följande schema.

Vägning digitala intervjuer

- 1. Kön och ålder** (5 åldersgrupper)
- 2. Utbildning** (Förgymnasial, 2-åring gymnasial, 3-årig gymnasial samt eftergymnasial utbildning)
- 3. Geografi** (Fördelning mellan storstäder inklusive förorter, större städer inklusive förorter samt övriga kommuntyper)
- 4. Politisk geografi** (Indelning av kommunerna utifrån partiblockens genomsnittliga resultat i valen 2006, 2010 och 2014)
- 5. Politisk nyhetskonsumtion** (Mäts med frågan ”Hur ofta läser, lyssnar eller tittar du på nyheter som rör partier, politik och samhällsutvecklingen?”)
- 6. Värderingsvägning** enligt GAL-TAN- dimensionen (grön, alternativ, libertär vs traditionell, auktoritär, nationalistisk). Dimensionen mäts med fyra frågeställningar som fångar respondenternas syn på :
 - Nationellt självbestämmande kontra globalisering
 - Ska de som avviker från majoritetens normer anpassa sig eller få avvika
 - Gemensam kultur kontra mångkultur
 - Bör brottslingar i första hand vårdas eller straffas
 - Utifrån svaren delas respondenterna in i tre grupper utifrån vilka värderingar man har (GAL-TAN och de med blandade värderingar).
- 7. Parti i riksdagsvalet 2014**